

MSC ELMÉLETI FIZIKA SZIGORLAT TÉTELEK

A-01. Tétel

A KLASSZIKUS FIZIKA ÉS A NEMRELATIVISZTIKUS KVANTUMMECHANIKA ALAPEGYENLETEI.

- ME: A klasszikus mechanika elvei.
A Newton axiómák.
A Lagrange és a Hamilton formalizmus összefoglalása.
Hamilton–Jacobi egyenletek.
- EL: A Maxwell egyenletek vákuumban és folytonos közegben.
Elektromágneses jelenségek osztályozása: sztatika, kvázistacionárius terek, gyorsan változó terek elektrodinamikája.
A közeget jellemző lineáris (izotróp és nem izotróp) anyagi állandók.
Nemlineáris elektromágneses tulajdonságok (hiszterézis).
- KV: A kvantummechanika axiómái.
A kvantummechanikai méréselmélet, a sűrűségoperátor.
Reprezentáció elmélet.
Schrödinger-, Heisenberg-, Dirac-kép.
Korrespondencia elv.
-

A-02. Tétel

A RELATIVISZTIKUS FIZIKA ALAPEGYENLETEI

- ME: Az inerciarendszer fogalma.
A speciális relativitáselmélet, Einstein posztulátumai.
Négyes formalizmus a mechanikában (kinematika és dinamika).
A relativisztikus részecske Lagrange-függvénye.
- EL: Az elektrodinamika kovariáns formalizmusa.
Négyes vektorok és tenzorok.
A térerősség tenzor, a térmennyiségek transzformációja.
- KV: A Dirac egyenlet. Nemrelativisztikus határeset, spin-pálya kölcsönhatás.
-

A-03.Tétel
TEREK ÉS POTENCIÁLOK

- ME: Kényszerfeltételek, konzervatív erők, potenciális energia.
Ponttöltés elektromágneses térben.
- EL: Az elektrosztatikus és a mágneses skalárpotenciál.
A vektorpotenciál.
A Green-függvény. Tükrözési módszerek. Az elektrodinamika egyértelműsége.
- KV: Skalár- és vektorpotenciál a kvantummechanikában.
Időfüggő terek a kvantummechanikában, indukált emisszió és abszorpció.
-

A-04.Tétel
MEGMARADÁSI TÉTELEK ÉS SZIMMETRIÁK

- ME: Poisson zárójelek.
Kanonikus transzformációk, infinitezimális kanonikus transzformációk.
Szimmetriák és mozgásállandók. A Noether tétel a klasszikus mechanikában.
- EL: A mértékinvariancia és a kontinuitási egyenlet.
A vektorpotenciál számítása egyszerű esetekben (homogén tér, végtelen egyenes áramjárta vezető tere, áramhurok tere).
- KV: Mozgásállandók a kvantummechanikában.
Szimmetriák, a szimmetriák generátorai.
-

A-05.Tétel
AZ IMPULZUS

- ME: Impulzus a klasszikus mechanikában, relativisztikus impulzus, mozgásegyenlet.
Kanonikus impulzus.
- EL: Az elektromágneses tér impulzusa. Az energia–impulzus tenzor.
- KV: Az impulzus kvantummechanikai tárgyalása. Az Ehrenfest tétel.
A kanonikus és a kinetikus impulzus felcserélési relációi.
A Heisenberg féle felcserélési törvények és a határozatlansági relációk.
-

A-06.Tétel
AZ IMPULZUSMOMENTUM

- ME: Az impulzusmomentum a klasszikus mechanikában.
Egyetlen tömegpont és tömegpontrendszerek perdülete.
Az impulzusmomentum dinamikája (mozgásegyenlet).
- EL: Az impulzusmomentum és a mágneses momentum kapcsolata kis áramhurkok esetén.
Az elektromos és a mágneses dipólmomentum összehasonlító tárgyalása.
Sztatikus dipólusok elektromágneses tere és dipólusok közötti kölcsönhatás.
- KV: Az impulzusmomentum kvantummechanikája.
A mágneses momentum és az impulzusmomentum kapcsolata.
Stern-Gerlach kísérlet. A spin. A Pauli egyenlet.
-

A-07.Tétel
AZ ENERGIA

- ME: Az energia fogalma a mechanikában, nemrelativisztikus és relativisztikus esetben.
A tömeg–energia ekvivalencia és kísérleti bizonyítékai.
- EL: Az elektromágneses tér energiasűrűsége.
A Poynting-vektor.
Az elektromágneses tér energia–impulzus tenzora.
- KV: Az energia operátora nemrelativisztikus és relativisztikus esetben.
Sajátérték egyenletek. Schrödinger, Klein-Gordon és a Dirac egyenlet.
Energia–idő határozatlansági reláció.
-

A-08.Tétel
KONTINUITÁSI EGYENLETEK A FIZIKÁBAN

- ME: A tömegponttól a kontinuum anyagmodellig. A kontinuummechanika alapfogalmai.
A szubsztanciális derivált.
Mérlegegyenletek (impulzus, impulzus momentum, kinetikus energia).
A Navier–Stokes egyenlet.
- EL: Ponttöltések és töltéssűrűségek.
Az elektromos áramsűrűség és a töltésmegmaradás törvénye.
Az Ohm–törvény és a ponttöltések dinamikája. Stacionárius áramlási tér számítása.
Töltés kiegyenlítődési folyamatok dinamikája.
- KV: A valószínűség-sűrűség és a valószínűség-áramsűrűség.
Kontinuitási egyenletek a nemrelativisztikus és a relativisztikus kvantummechanikában.
Alagúteffektus egydimenziós potenciálgátak esetén.
-

A-09.Tétel
A HULLÁMEGYENLETEK

- ME: A deformációs- és a feszültségtenzor. A Hooke törvény.
Rugalmas közeg anyagállandói és azok fizikai jelentése.
Hullámeqyenlet, rugalmas közegben terjedő hullámok.
- EL: Elektromágneses síkhullámok vákuumban.
Elektromágneses hullámok keltése, inhomogén hullámeqyenlet, retardált potenciálok.
Fázissebesség és csoportsebesség (fémfalú) hullámvezetők esetén (módusok szerinti osztályozás nem kell).
- KV: Hullámeqyenletek a kvantummechanikában.
A hullámfüggvény jelentése. (Schrödinger, Klein Gordon és Dirac egyenlet).
-

A-10.Tétel
VARIÁCIÓS ELVEK A FIZIKÁBAN

- ME: A kényszerfeltételek osztályozása.
A Lagrange-féle elsőfajú és másodfajú egyenletek.
A Hamilton elv.
- KV: A Rayleigh–Ritz variációs elv. Szemléltetése egyszerű példákön:
H-atom, harmonikus lineáris oszcillátor.
A variációs módszer és a Hartree közelítés.

ELEKTROMOS ÉS MÁGNESES TEREK ANYAG JELENLÉTÉBEN

- EL: Az elektromos és a mágneses polarizáció. Frekvenciafüggő dielektromos állandó.
Az eltolási vektor és a mágneses térerősség. Határfeltételek.
Homogén sztatikus térbe helyezett véges méretű dielektrikum és mágneses anyag *kvalitatív* tárgyalása.
-

A-11.Tétel
KÖZELÍTŐ MÓDSZEREK ALKALMAZÁSA A FIZIKÁBAN

- ME: Nemlineáris rezgések. Kanonikus perturbációszámítás.
- EL: Multipólus sorfejtés.
- KV: Az időfüggő és az időfüggetlen perturbációszámítás.
Példák (Zeeman effektus, Stark effektus, sugárzási átmenetek, kiválasztási szabályok)
-

A-12.Tétel
KÖLCSÖNHATÓ SOKTESTRENDSZEREK

- ME: Pontrendszerek dinamikája.
Csatolt rezgések, normálkoordináták, rezgési módusok.
- EL: Elektromos ponttöltésekből álló rendszer energiája.
A potenciál- és a kapacitás együtthatók.
Áramhurkokból álló rendszer energiája, indukciós tényezők.
- KV: Sokrészeecske probléma a kvantummechanikában.
Az egyrészeecske közelítés. A Hartree módszer.
-

A-13.Tétel
MOZGÁS CENTRÁLIS ERŐTÉR BEN: KÖTÖTT ÁLLAPOTOK

- ME: A centrális erőter definíciója.
Megmaradási törvények.
A pálya egyenlete.
A zárt pályák kinematikai feltétele.
Kepler törvények.
- EL: A Coulomb erőtvény és kapcsolata a Maxwell egyenletekkel.
Körpályán mozgó elektron sugárzása és a Larmor formula.
Ciklotron sugárzás.
- KV: A kötött állapotok definíciója.
A Schrödinger egyenlet centrális erőter esetén.
A hidrogénatom kvantummechanikai leírása.
-

A-14.Tétel
MOZGÁS CENTRÁLIS ERŐTÉR BEN: SZÓRÁSI FOLYAMATOK

- ME: Kétrészeecske ütközés.
Megmaradási tételek.
A szórásszámítás alapfogalmai.
A hatáskeresztmetszet.
A Rutherford szórás kísérlet és jelentősége.
- KV: Potenciálszórás.
Hatáskeresztmetszet és szórás amplitúdó.
Born közelítés.
Parciális hullámok módszere. Fázistolás

KVÁZISTACIONÁRIUS FOLYAMATOK

- EL: Kvázistacionárius folyamatok.
Az indukció törvénye. A nyugalmi és a mozgási indukció.
Örvényáramok keletkezése.
-

A-15.Tétel

TÖLTÖTT RÉSZECSKÉK MOZGÁSA ELEKTROMÁGNESES TÉRBEN

- ME: Kanonikus és kinetikus impulzus.
A Lagrange és Hamilton függvény.
Lagrange féle másodfajú egyenletek és a kanonikus egyenletek.
- EL: Töltött részecskék mozgása által keltett elektromágneses tér.
Liénard–Wiechert potenciálok
- KV: A kanonikus és a kinetikus impulzus felcserélési relációi, a Landau nívók.
Az Aharonov–Bohm effektus.
-

A-16.Tétel

ANYAGI PONT REZGÉSEI

- ME: Lagrange-függvény és a mozgásegyenlet csillapított szabad rezgések esetén.
Kanonikus transzformációk alkalmazása.
Csillapított, gerjesztett rezgések.
- EL: Elektromos rezgő dipólus sugárzása, a Hertz vector.
- KV: A lineáris és a térbeli harmonikus oszcillátor kvantummechanikai tárgyalása,
kapcsolat a Heisenberg-féle határozatlansági relációval.
Kétatomos molekulák rezgési spektruma, izotóp effektus.
-

STATISZTIKUS FIZIKA

- B-01.** Az egyensúly, a részletes egyensúly.
Ergodicitás és irreverzibilitás.
A H-tétel valamilyen sokaság esetén.
- B-02.** A fázistér. Liouville tétel és a Liouville egyenlet.
Sűrűségmátrix és a Neumann egyenlet.
Jelentőségük az egyensúlyi eloszlások szempontjából.
- B-03.** Normál rendszerek. A statisztikus fizikai entrópia tulajdonságai.
A statisztikus fizikai intenzív paraméterek definíciója.
A statisztikus fizika és a termodinamika kapcsolata.
- B-04.** Statisztikus fizikai sokaságok, a rájuk jellemző eloszlások és a megfelelő termodinamikai potenciálok.
- B-05.** Termodinamikai fluktuációk (Einstein elmélet).
Stabilitási kritériumok.
Sztatikus lineáris válasz.
Helyfüggő korrelációs függvények. Általánosított szuszceptibilitás. (Klasszikus tárgyalás)
- B-06.** Ekvipartíció tétele.
Klasszikus ideális gáz, Maxwell-eloszlás.
Valódi gázok, viriál sorfejtés, Van der Waals állapotegyenlet.
- B-07.** Ideális kvantumgázok, klasszikus határeset.
Fermi és Bose gázok tulajdonságai alacsony hőmérsékleten.
- B-08.** Spinrendszerek statisztikus fizikai alapjai. A negatív hőmérséklet.
Kölcsönható spinrendszerek paramágnes-ferromágnes átmenete. Kritikus viselkedés.
- B-09.** Fázisátalakulások osztályozása.
Folyadék-gáz fázisátalakulás, Van der Waals elmélet.
Univerzalitás.
- B-10.** A fázisátalakulások Landau elmélete.
Skálázás és skálatörvények.
- B-11.** Lineáris válasz termodinamikai rendszerekben.
Fluktuáció-disszipáció tétel, klasszikus határeset.
Kubo formula.
Kauzalitás, Kramers-Kronig relációk. (Kvantummechanikai tárgyalás)
- B-12.** Transzport, termodinamikai konjugált változók.
Fluktuációk, időfüggő korrelációs függvények.
Kereszteffektusok, Onsager-relációk.
- B-13.** A Brown mozgás.
A Langevin egyenlet, a Fokker-Planck egyenlet.